

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

Agens De Rebus Ecclesiæ Sacris, & profanis, earumque usu, acquisitione,
conservatione, & alienatione

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1658

Titulus XI. De Contractibus adminiculantibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61834)

instrumento repugnantia scribant. V.gr. cum de venditione sermo est, rem dicant à venditore in perpetuum alienari: cum verò de locatione, scribant integrum venditori esse, rem suam redimere, quo-

ties ipsi collibitum fuerit. Nam libertas illa, & modus redimendi non habet locum in locatione, & conductione, sed Censu, ut ex dictis constat.

TITULUS XI.

De Contractibus adminiculantibus.

ITa vocare lubet conventiones illas, & pacta, quæ plerumque aliis contractibus adduntur, pro illorum completionem, firmitate, aut perfectione. Numero quatuor sunt. *Societas. Fideiussio. Pignus, & Hypotheca.* Quos eodem servato ordine breviter & succinctè quoad fieri potest, explicabimus.

§. I.

De contractu Societatis.

I. Societas, uti hic usurpamus nomen hoc, est *Conventio duorum, aut plurium ad conferendum aliquid in usum vel lucrum commune.* Nec ulla juris necessaria solennitas est, sed solo contrahentium consensu verbis expresso perficitur. *Azor l. 4. Summ. Rubr. 41. Gomez Tom. 2. c. 5. Soto l. 6. quest. 6. art. 1.* Ex qua definitione benè intellecta colligitur, quatuor potissimum conditiones ad Societatem constandam requiri. *Prima* est, ut singuli socii aliquid in commune conferant, pecuniam, industriam, instrumenta, aut simile quid. *Secunda*, ut illud, quod collatum fuerit, continuò cedat in dominium singulorum, ita, ut singuli efficiantur Domini totius sortis partialiter

seu partiali dominio *l. 1. & seq. ff. pro socio Gail. l. 2. obs. 24. n. 9.* Quod etiã dicendū de omnibus illis, quæ socius comparat nomine communi. *Covar. l. 3. Var. c. 19. nu. 1.* dummodò ea intentione conferat, ut sit commune: alioqui non potest aliorum sociorum dominio adjici. *Tertia* conditio est, ut damnum, & lucrum sit commune, quod colligitur ex *l. cit. & sequentibus. C. pro socio. Quarta* ut dividatur lucrum secundum proportionem ejus, quod singuli contulerunt. *l. si non fuerint & l. verum 63. ff. pro socio.* Intellige, nisi aliter expressè fuerit conventum, & onus, quod præter naturam hujus contractus imponitur alteri, justè compensatur. *Mol. D. 411. Tol. l. 5. c. 41. Nav. c. 17. nu. 251. Lessius c. 25. D. 1. Tanner. D. 4. qu. 7. D. 8. Filliur. tract. 38. c. 1.*

II. Societas varia, & multiplex est, sive materiam, & finem, sive alia adjuncta consideres. Ratione materię 1. esse potest omnium bonorum. 2. aliquorum tantum, ut in Matrimonio solet. 3. lucrorum tantum, ut quando hæredum bona indivisa manent. 4. pecunię solius, vel solius industrię, vel utriusque. 5. animalium tantum, vel simul cum industria.

Ratione

Ratione finis proximi fieri potest.

1. Propter usum duntaxat.
2. Propter lucrum, ut in negotiatione.
3. Propter utrumque, quemadmodum conjuges aliqui faciunt, ad matrimonii onera pariter toleranda.

Ex parte temporis. 1. inicitur Societas ad dies vitæ duratura.

2. Ad certum tempus, puta, decennium.
3. Utrique ad finem alicujus negotii, ante quem si contingat mori socium, ad hæredes ipsius obligatio non continuatur. *l. adeo l. verum ff. pro socio.* quia in ejusmodi conventionibus industria personæ electa præsumitur: qualis autem futurus sit hæres, ignoratur. Quamobrem, ut continetur Societas, nova conventionem explicita, vel tacita opus est. Tacitam vero, quando nemine contradicente instituta negotia aguntur. *Less. c. 25. D. 1. Tholos. l. 27. c. 4. Azor III. l. 9. c. 1. Tuschus Conclus. 279 & sequ.*

III. Quilibet socius aliis tenetur de dolo, culpa lata, & levi tam in conscientia, quam foro externo. Non autem levissima, multò minus de casu fortuito. Ratio est, quia Contractus Societatis in bonum uniuscujusque socii dirigitur. Equum proinde est, ut quam suis quisque rebus diligentiam, eandem pro socio adhibeat. De levissima culpa in *§. ult. Instit. de Societate* dicitur. Culpa autem non ad exactissimam diligentiam dirigenda est. Sufficit enim talem diligentiam communibus rebus adhibere socium, qualem suis exhibere solet. Nam qui parum diligentem socium sibi assumit, de se queri, sibi que hoc imputare debet. *Ita illi.* Non repugnat tamen, inter partes de

culpa levissima vel etiam casu fortuito pactum firmari quo omnes teneantur: sed tunc onus illud majore aliquo lucro compensandum erit. At de non præstando dolo, quia contra bonos mores nulla conventio iniri potest. *Molin. Disp. 413. num. 3. Tholos. loco cit. num. 22. Azor l. cit. c. 2. quest. 2. Tuschus Conclus. 293. Alexand. l. 1. Consil. 47. Lessius loco cit. D. 4. num. 37. Palao Disp. 8. pun. 8.*

IV. Nemo sociorum ultra vires suas tenetur, sed quando convenietur in rebus ad societatem spectantibus, præstabit, quod commodum potest, secundum statum, in quo tunc est, & dignitatem personæ suæ. Et prudenter suadet aliqui cum *Glo in l. Verum. V. debetur ff. pro socio.* judicis arbitrio relinquenda esse locio ita reperto tot bona, ut commodè sustentari possit *juxta l. in condemnatione de Reg. jur.* Igitur status habenda ratio est, cum alius alio pluribus indigeat, plus, aut minus requirat. *V. Decium in Reg. Jur. 28. Divus Pius, &c.* Atque hæc moderatio illi debetur tantum, qui bona fide, & absque dolo rem agit. *loco citat. Verum Gloss. §. item si dote. Instit. de actionibus.* alias lucrum ex malitia reportaret. Item non debetur illi, qui promisit, & juramento confirmavit, se absque ulla exceptione in quocumque eventu integram solutionem præstiturum. *Soto l. 6 quest. 6. art. 1. Azor III. l. 9. hoc tit. cap. 20. Lessius 25. Dub. 2. Layman. l. 3. tract. 4. cap. 20. Cardin. Lugo Disp. 30. Sect. 3. Palao Disp. 8. pun. 12.*

V. Societas desinere quatuor modis potest *Primo* cujusque sociorum morte naturali, nisi contrarium pacti fuerit, nullius

nullius in particulari morte finiendam esse. §. *Solutur. Inst. de Societ. l. Nemo l. actio no ff. pro socio.* Hæres defuncti autem ad tria tenetur. 1. ea, quæ capta sunt, continuanda & perficienda eo modo, quo defunctum facere oportuit. 2. ad dolum, culpam latam, & levem, si sociis per eum damnum aliquod obveniat. 3. ad dividendum cum sociis ea, quæ apud defunctum ratione Societatis erant, de quæ illis, quoad potest, rationem consortibus reddere. Nō obligatur tamen ad continuandam societatem, quoad ea negotia, quæ nondum cepta erant. *l. Man & servus. §. si vino. ff. de neg. gest. l. hæres socii l. Verum ff. pro socio.* Secundò delicit morte civili alicuius sociorum, id est, maxima, & media capitis diminutione. *de quo V. Institut. l. 1. et 16.* Tertio cessione bonorum ab aliquo facta. §. *Solutur. V. Item quis Inst. h. t. l. 4. inn. Glo. ibi ff. Pro socio.* Quarto adeptò, & completo fine, cuius gratia convenerat. Absoluta est V. g. expeditio in Indiam, & classis appulit. Idem dicendum, si capitale perierit casu, aut alio modo. *l. Verum. §. ul. ff. pro socio.* Vel res, de qua convenerat, non sit amplius idonea ad finem cogitatum. Denique si evolutum sit temporis illud spatium, quo negotiatio circumscripta erat, nisi ex tacito consensu ipsa rerum prosecutione continuata videatur. *Azo l. 4. Sum. Rubr. 4. n. 3. l. 17. ff. hoc tit. Institut. de Societate. Silo. V. Societas §. 1. n. 9. Azor 3 l. 9. c. 6. Schneidev. §. Manet autem. Tuschus Conclus. 306. Angel §. 1. n. 18.*

VI. Licebit etiam ultrò renunciare, quando scilicet certū tempus continuandæ Societati præscriptum non est. Tunc autem tres attendendæ conditiones

erunt. *Prima*, ut renunciaturus alios de consilio suo certiores tempestivè faciat. Hinc si propter absentiam aliquis non fuerit communitus, & renuncians acquirerit aliquid cum capitali, commune utriusque erit, si autem damnum obvenit, solus tolerabit. Liberum namque absentis est, ratam vel non ratam habere renunciationem, neque præsumitur unquam approbaturus aliquid quod sibi damnosum, vel minus commodum est. Quando autem præmonitus de futura renunciatione est, pari cum aliis passu procedet.

Secunda conditio, ut non mero arbitratu, sed habita ratione temporis, & negotiorum captorum renunciet, ne loci et intemptiva mutatione notabile aliquod damnum patiatur. Sic enim comparari esse omnes debent, ut, quod ab aliis fieri sibi exoptant, aliis idem præstent. *Matth. 7.*

Tertia conditio, ut dolosa intentio non sit, ad se nimirum trahendi lucrum, quod aliàs commune esset. Nihil enim bonæ fidei magis contrarium est, quàm fraus, & dolus. *l. Ea verò. ff. pro socio.* Quocirca si contingat per eiusmodi modum hereditatem V. g. adipisci renunciantem, permittetur illi quoad damna, & incommoda, lucrum verò sociis commune erit. Excepi, nisi in ipso Contractu expressum sit, licere cuilibet, quando opportunum sibi videbitur, renunciare. Tunc enim si cui id minus proficuum existit, sibi impuet, qui noluit contradicere. *Silo. V. Societas. n. 1. Tholos. l. 27. c. 4. n. 17. Schneidev. in. lo. cit. n. 3. Conanus l. 7. c. 13. n. 12.*

VII. Ad hæres licet per se non transeat pactum Societatis, fiet tamen, si id exprimat, quod commodè sit circa ga-

bellas,

bellas, & vectigalia publica, dummodò hæres rebus gerendis idoneus sit, & defuncto succedat, in familia simul, & industria. *l. aded l. Verum §. in heredem ff. pro socio. Vvesenbec. l. 17. ff. tit. 2. pro socio num. 7.*
 2. Si contrahatur societas cum pacto jurato pro successione, porrigetur ad hæredes, quamvis obstarent leges civiles. Nam juramenti Religio facit, ut in omni eventu, quo absque injuria divini nominis, & conscientiae damno servari potest, servetur. Et regula, quæ contra bonos mores præstitum juramentum pronunciat invalidum esse, non de bonis moribus politicis, sed naturalibus ac divinis intelligitur, quemadmodum in *Comm. de Reg. Juris in 6. ad Regul. 58. docuimus. Molin. Diss. 414. Filiut. tract. 38. c. 2. num. 29. Bald. Consil. 109. l. 2. Angel. de Perusio Consil. 60. Roman. Consil. 171. Palao Diss. 8. pun. 11.*

VIII. Ex contractu hæc actio oritur cuilibet sociorum pariter conveniens tam durante, quam dissoluta societate. *l. actione §. pæn. & l. si quis universorum ff. pro socio.* Actio directa, inquam, ut si agatur contra consortes, ne à convento fœdere recedant, eò quòd non expediat; item ut communicetur, & conferatur, quod acquisitum est: ut ne pacta violentur. *l. si fratres §. 1. l. cum societas eod.* Post dissolutam societatem quoque plures sunt causæ agendi, & in primis, quia contractus hic bonæ fidei est *l. in proposita ff. pro socio, dolus, & culpa inter socios præstatur l. cum duobus ff. eod.* & pro eo, quod factum non est dolo socii, vel pro eo, quod impensum est, datur *l. si fratres ff. eod.* Eadem actione cogitur socius omnium bonorum, conferre in medium univer-

la, quæ acquisivit. *l. 1. §. 1. & l. actione §. socium ff. eod.* Nam quicquid impensum est occasione societatis, & omne damnum incidens sine culpa alicujus communicatur admodum lucri. *l. si unus ex sociis, l. si fratres l. omnes alienum ff. eod.* Concurrere etiam aliæ actiones possunt, ex eo, quòd pactum, factumve est, ut præscriptis verbis. *l. si margaritarum ff. eod. Furti. l. rei communis cum 2. seq. eod. legi 4. quilia l. sed etsi eod. si plagium fiat l. merito eod.* Item est hæc actio pro socio rei quoque persecutoria. *l. sed actione eod. V. Tholosan. l. 27. c. 4. Tuschus Conclus. 307. Oldendorp in Progymn. Classe 4. act. 21. Vvesenbec. l. 17. ff. tit. 2. num. 12. Conan. l. 7. c. 13. num. 10.*

IX. Haud levis quæstio est, quomodo lucrum dividendum sit, quando unus pecuniam verbi gratia 1000. aureorum contulit, alius verò operam tantum, & industriam? Omissis DD. opinionibus, quæ plurimum discrepant, censeo non ipsum capitale, seu pecuniam collatam, seu lucrum duntaxat inter socios dividendum esse juxta æstimationem operarum ex consuetudine loci, vel arbitrio prudentis, & boni viri.

Nam i. pecunia in societate confertur non eo fine, ut quoad substantiam, & totam æstimationem suam aliis cedat, sed solummodò, quoad usum, & commodum, sive ut vulgò dicimus interusorium: quam ob causam si pereat quocunque casu fortuito nulli, quàm Domino suo & conferenti perit. Convenit igitur eidem manere integram dissoluta Societate, dividi autem lucrum ex ea, & aliorum industria partum habita ratione commodi utrimque & per pecuniam,

Rrr

niam, & per industriam comparati.

2. In Societate animalium, quando unus certum numerum ovium confert, alius verò operam & industriam ad pascendum illas, finitâ Societate non oves, sed lucrum dividitur juxta æstimationem laborum. Idem ergò faciendum erit, cum alius pecuniam, alius operam suam impendit.

3. Accedit auctoritas multorum DD. tam Juris, quàm Theologiæ quos citant, & sequuntur, qui hæc latius explicant. *Molin. Lessius. Azor. Filliur.* Denique à *Sixto V.* definitum legimus in *Constit. Detestabilis*, sortem, quæquæ extrat finitâ Societate, esse reddendam ei, qui in commune contulit.

X. Verùm occurrit statim objectio, non servari in isto modo æqualitatem, cum summa capitalis salva & integra maneat conferenti: ille verò, qui operam impendit, certò & semper amittit. Sed respondetur 1. operam non perire, sed præterire, manere autem id, cujus gratiâ fiebat, lucrum, & utilitatem: quia ut diximus, æstimatio facienda est ex regulis justitiæ distributiæ, ut tanta sit lucri portio, quanta operæ & laboris fuit. Si dimidio æquat lucrum pecuniæ, dimidium habebit, si tertiâ parte, tertiam partem, & sic deinceps. At, inquit, labor molestiam adfert, cujus gratiâ plerisque inamabilis est; pecuniæ collator omni molestia vacat. Esto, nihil hic tamen iniqui. Non est enim necessarium, ut omnium sociorum eadem conditio, & nulla differentia sit; sed id, in quo unius labor excedit; æstimandum & compensandum est. Conferens pecuniam, laborem corporalem non impendit, sustinet

tamen periculum amittendæ fortis, & caret alio lucro quod ex præsentî pecuniâ capere poterat. Tam hoc pretio æstimabile est, quàm labor, & industria qualiscunq̃ue. Hæc duo igitur à parte conferentis pecuniam consideranda sunt, æstimatio periculi, seu pretium affectionis capitalis, & æstimatio lucri ex pecunia si præsens esset, sperati. Unde *Sotus l. 6. quest. 6. art. 1.* non benè solum pretium periculi fortis attendendum esse dicit, quasi nihil aliud pateretur, qui pecuniam posuit. Nam si ita fieret, is qui verbi gratia decem millia poneret ad negotiationem, in quâ nullum, vel valde exiguum periculum metuitur, nec æstimatur nisi 100. florenis, non posset plus lucrificare, quàm ille, cujus industria tantumdem valet, quamvis commune lucrum esset quatuor, aut quinque millium, quod neque usitatum neque justum est. Quamvis enim pecunia in se spectata solum sterile sit, nihilominus quando ad negotiandum confertur multum fructum adfert, fortunatos atque industrios locupletat, & idcirco per universum mundum maximopere appetitur etiam cum detrimento bonorum spiritualium, ubi illud in usu

O cives, cives, querenda pecunia primum est

Virtus post nummos.

V. Cardin. Lugo Diss. 30. Sect. 2. num. 15. & seqq. Navar. c. 17. num. 257. Lessius c. 25. Dub. 2. Filliur. tract. 38. c. 3. num. 49. Insuper Conclus. 285. Abb. Consil. 77. Bald. Consil. 304. Non est novum l. 1. Angel. V. Societas §. 1. num. 17. Silvest. §. 1. num. 9. Armilla num. 12. Tabiena V. V. sura §. 3. num. 3. Franc. Marcus part. 1. Decision. aut. quest. 889. Ludov. Lopez

Lopez part 2. Instruct. c. 72. pag. 453. Palao Disp. 8. pun. 5 Binsfeld. in c. Naviganti. de V. suris quest. 7.

§. II.
De Fidejussione.

I. Fidejussio est aliena obligationis susceptio, per quam quis obligat se, ad eam implendam, quando principalis debitor defecerit. Supponit ergo obligationem principalis, non quod hæc tempore debeat præcedere, sed quia dependet ab obligatione, vel præsentis, vel futura debitoris primarii. Molin. D. 539. num. 1. Azor. c. 12. Vvesenbec. l. 46 ff §. 1. Melonius in The- sau. iur. feud. tit. 7. num. 1. Securitatis causa à creditoribus inventa est, ut unius defectio & inopia ab aliis sublevaretur. §. 1. Institut. de fidejuss. Onnatu. Disp. 52. Verbis perficitur, & stipulatione; aliàs in foro civili non pareret actione quamvis Jure Canonico sufficiat consensus quomodolibet expressus. l. Blanditus C. de fidejuss.

II. Alia est judicialis, alia extrajudicialis. Judicialis est, qua quis obstringit se ad sistendum reum, aut debitorem in judicio, quando opus erit, aut requisitus fuerit. Et hæc iterum duplex. Una, qua fidejussor tantum obligat se ad sistendum reum, aut debitorem in judicio ad litis exercitationem, quod ubi factum, & judicium finitum est, obligationi suæ fidejussor satisfacit. Altera, qua obligat se ad solvendum, quod fuerit judicatum, vi cujus obligatus manet, donec satisfactum fuerit creditoribus. l. Gracè §. 1. post litem ff. de fidejuss. Vvesenb. l. cit. num. 4. Extra judicialis fidejussio

est, quando extra judicium quis obligat se ad solvendum alterius debita. Azor. l. 11. c. 22. §. Tertio est notandum. Onnatu. l. cit. Sect. 4. Olim creditori liberum erat, utrum mallet, primò convenire, fidejussorem, aut principalem. l. iure nostro & l. Non recta C. de fidejuss. Postea verò correctum est, ut nimirum præsens & solvere potens debitor primò, & post ipsius defectum cognitum fidejussor appelletur. Auth. presente C. de fidejuss. & communiter DD. apud Gail. l. 2. obs. 28. Excipe, nisi consuetudo contrarium velit, qualem in Austria esse tradit Gail. l. cit. obs. 27. num. 29. ut necessario fidejussor post moram ante principalem, sine discussione conveniatur. Item, quando notoriè constat, principalem non esse solvendo. DD. in Auth. presente. Quando autem dubitatur, excussio facienda est. Schneidevvin. l. 3. Institut. tit. 21. Barb. in c. pervenit de fidejussor. Denique conveniri potest ante principalem, si convincatur mendacii, quo se fidejussorem esse negaverit. Bald. in Auth. Contra qui propriam. C. de non numer. pecu. per text. in l. si dubit. §. ita demum ff. de fidejuss.

III. Quia sponsio, & fidejussio periculo non vacat, sed damnum minatur, juxta vulgare illud. Sponde, praesto noxia est, idè non permittuntur omnes fidejubere, sed excipiuntur indemnitate causa muleres. to. tit. ff. ad S. C. Velleian. Nam fidejubere non possunt pro marito, pro aliis verò possunt cum publico instrumento, & tribus testibus. l. antiqua §. fin. C. eod. Verùm obligatio inde contracta tollitur per exceptionem S. C. Velleiani, ex quo etiam in conscientia assurantur. teste Gomezio Tom. 2. cap. 13. num. 16. Quo tamen non licebit uti,

Rrr 2 si qua

si qua illi coram Magistratu expressè renunciarit, vel si iuramentum addiderit, aut pretium pro fidejussione acceperit. *Lugo Disp. 32. Sect. 1. §. 1. 2. Excipiuntur milites. l. milites 31. C. de locato & condu. 3. Servus extra rem peculiarem. l. Servus 20. hoc tit. Pupilli autem, & minores auctoritate tutorum, ac curatorum rectè fidejudent, sed restitui in integrum possunt. l. si Titius ff. hoc tit. eoque pro idoneis fidejussoribus non habentur. l. de die ff. qui satidare cog. 4. Clerici non possunt fidejubere in præjudicium Ecclesie, possunt verò in damnum proprium, saltem ex consuetudine *Lesius c. 28. num. 19. quæ videtur derogasse antiquis Canonibus. c. Te quidem 11. quest. 1. 5. Nec professus in religione approbata absque superioris sui consensu, aut majore capituli parte. Aliter factum si fuerit, Monasterium non tenetur, nisi quatenus in ipsius versum esset utilitatem. c. quod quibusdam de fidejussor. Quin etiam ne superior quidem fidejubere potest, absque consensu Capituli, nisi in re parva, de qua per se posset disponere. *Onnatus Sect. 5. Azor 111. 1. num. c. 22. quest. 3. Silv. num. 4. Lesius c. 28. num. 20. Barb. in c. quod quibusdam de fidejuss.***

IV. Fidejussori absque peccato, & periculo usuræ pretium petere, & accipere licet pro fidejussione. Onus enim est fidejussio, quod æstimari nummo queat. *Cajetan. in 2. 2. e. quest. 78. art. 2. ad 4. Soto l. 6. quest. 1. art. 2. Silv. quest. 17. Navar. c. 17. num. 237. Azor loco citat. Dub. 5. Filliut. tract. 38. c. 8. num. 159. Quod verum credo, quamvis nullius damni periculo se exponat. Pretium namque pro obligatione solvendi recipitur, quæ obligatio*

cùm civilis sit, & consequentiam annexam habeat, eventus non sperati, communi hominum sensu pretio æstimabilis est. Fieri tamen per accidens potest, ut nihil exigere queat pro fidejussione. Primò quidem, si ita stipulatum esset, vel si dividendum ex conventionem inter ipsum, & creditorem, quod solvitur; Deinde si omne periculum abesset. *V. Binsfeld. in c. Naviganti de usuris quest. 2. Covar. l. 3. Variar. c. 2. num. 6. Silv. quest. 17. Angel. num. 20. Armilla num. 15. Tabiena num. 16. Emm. sa. num. 1. Creditor quoque, ut Binsfeld. notat loco citat. Conclus. 3. exigere à fidejussore potest aliquid, ut ab obligatione illum liberum pronunciet.*

V. Cùm plures fidejussores pro indiviso se obligarunt, in solidum singuli tenentur. Ei tamen, qui interpellatur, excipere licet, ut quilibet pro sua quota conveniatur, puta, si tres sponderint pro debito 3000. quilibet non nisi pro mille flor. obligatus est, remittendo creditorem ut à duobus reliquis duo millia exigat. *l. inter fideiussores ff. hoc tit. l. non rectè C. de fideiuss. eod. Lesius loco cit. D. 3. num. 21. Lugo §. 2. n. 16. Laym. l. 3. tr. 4. c. 29. n. 1. Sed prædictam exceptionem opponere debet ante sententiam definitivam qua imperatur solutio. Nec competit ei, qui vel ultrò, vel compulsus per sententiam definitivam solvit, vel tali privilegio renunciavit. Quòd si totum solverit, unus de fidejussoribus, creditorem cogere potest ad cedendam sibi actionem contra reliquos, exigendo à singulis quotam constitutam; à debitore verò non tantum id, quod ex sua obligatione expendit, sed etiam compensationem damno-*

damnorum, quæ propter ipsum vel ipsius culpa passus est. *l. si fideiussores 42. §. Idem respondit. l. fideiussorib. 18. l. Cum is. 37. ff. b. 1.* Sed priusquam soluerit, actio non cõceditur fideiussori contra principalem, nisi vel de eo expresse convenerint, vel dilapidate bona sua incipiat, vel ipse fideiussor condemnatus sit. *l. si pro ea. C. Mandati, aut diu in obligatione steterit. l. Lucius. 38. C. eod. quod arbitrio iudicis æstimandum est. Bald. in di. l. si pro ea. n. 12. Lopez. l. 8. tit. 12. par. 5. Matienz. l. 5. tit. 16. Onnatus disp. 53. Sect. 5. Gomez. l. 2. Var. Resol. c. 13. n. 17. Wesenbec. hoc. tit. n. 6. Melonius lo. cit. num. 33.*

VI. Fideiussorum obligatio definit. 1. per solutionem vel remissionem ipsius debiti. *l. Cum is. l. Modestinus ff. de solut. 2. per novationem. l. 4. C. eod. 3. prorogatione termini, de qua V. Iason. in l. 1. C. de iudic. & ff. tit. de novat. absque novo fideiussorum consensu facta. 4. per sententiam definitivam. *Castr. & Iason. n. 19. de iureiur. 5. obligationis diuturnitate. l. si pro ea. C. Mandati. 6. repræsentatione principalis rei semel facta, nisi aliter conventum sit. Denique partium consensu. *Instit. quib. mo. toll. oblig. Wesenb. l. 46. Digest. tit. 1. ci. fin. Vallens. l. 3. tit. 5. §. 2. Connanus l. 6. c. 7. Lugo. Disp. cit. Sect. 1. §. 2. num. 22. Schneidevv. l. 3. Inst. tit. 21. Barb. in c. Eum, pro quo de fid. iuss. Gattl. l. 2. obseru. 29. num. 11. Onnatus Disp. 52. Sect. 13. Silvest. num. 12. Armilla num. 14. Treutler. Vol. 2. Disp. 28. num. 7.***

Gomez. l. 2. Var. Resol. c. 13.

num. 20. Melon. lo. cit.

num. 47.

§. III.

De Pignore & Hypotheca.

I. Pignus accipitur latè, & strictè. Latè acceptum est res qualibet obligata pro debito, ut inde satisfiat creditori, quando debitor non soluit. Contractus pignoris est conventio, qua aliquid creditori in solutionem debiti obligatur, ut in defectu per id satisfiat creditori. Vnde solo externo consensu perficitur. *l. Contrahitur. l. creditor ff. de pignore.* Pignus strictè acceptum est res mobilis prædicto modo subiecta, & tradita creditori, vel eius loco alteri. Contractus vero est idem qui supra, modo addas particulam, facta traditione creditori, aut eius loco alteri. *Instit. de oblig. §. furti. l. 9. §. 2. ff. de Pignorat. actione Less. c. 28. D. 5. Layman. l. 3. Tr. 4. c. 30. n. 1.*

II. Hypotheca latè accepta, & contractus hypothecarius eodem modo, quo pignus, & contractus pignoris accipitur. Strictè verò est res immobilis subiecta modo prædicto non facta traditione rei ita obligatæ, & Contractus, quo res creditori in debiti solutionem obligatur non facta traditione rei ita obligatæ. Vnde si in Statuto aliquo mentio fiat pignoris, & odiosum est, non comprehenditur hypotheca: comprehenditur autem, cum non est odiosum. *Mol. D. 528. num. 6. Azo in summa l. 8. §. 13. Melonius in Thesaur. lur. feud. tit. 18. num. 1.* Hinc colligi potest ita Pignore sex esse substantialia, quorum Primum est, ut præcedat aliqua obligatio, non enim contrahitur pignus nisi propter aliquam obligationem. Secundum, ut res certa adsit, quæ pignori obligetur: quod

R r r 3 in hy.

in hypothecâ non requiritur, quæ non est tradenda creditori, quemadmodum pignus. *Tertium*, ut creditor fructus in sortem computet, siue illi extent, siue non. *Quartum*, Creditor tenetur de dolo, culpa lata, & levi in pignore. *Quintum*, in qualibet obligatione absolute, vel conditionate constituitur pignus. *Sextum*, quod pro uno pignus datum est pro alio debito retinere potest. *Az or 3. c. 12. V. Vesenbec. l. 20. Digest. tit. 1. Trentler. Vol. 2. Disp. 1. nu 1. Full. Tr. 38. c. 9. q. 8.*

III. Pignoris vulgò tres species numerantur. 1. vocatur pignus conventionale, quod consensu & conventionione constituitur. *l. 1 ff de pignorat. act.*

2. Prætorium, *to. tit. C. de prætor. pignor.* quod prætor decreta missione possessioneque bonorum inducit. 3. iudiciale, capitis à iudice pro re iudicata pignoribus *l. à Divo Pio 15. C. de bonis auctoritate iudicis possidendis.* Est etiam hypotheca alia generalis, videlicet omnium bonorum: alia specialis, nimirum unius rei. *l. fin. C. que res pignori.* Item alia tacita, alia expressa. *l. 2. 3. 4. ff. de pactis.* Tacita vocamus, quæ legis dispositione fit. Porro non interst, quibus verbis contrahatur: nec simpliciter scriptura necessaria est. *l. 4. ff. de pignor. V. Vesenb. l. 20. Dig. tit. 1. Negusan. sius par. 3. membro 2. Less. c. 28 dub. 6. Laym. l. 3. Tract. 4. c. 30. Filline. lo cit. n. 70. Silv. V. Pignus num. 1.*

IV. Hypotheca tacita multiplex est, & contrahitur 1. in bonis illius, qui fisco debet seu principi. Excipitur minor, qui si quid à fisco emerit, quod emptum est, solum pro pretio manet obligatum. Quando autem propter crimen bona confiscata sunt, non hypothecata, sed debita fis-

co, censentur post latam sententiam.

2. Omnia mariti bona pro dote uxori hypothecata sunt, ut fideiussorum quoque, si quos pro dote restituenda maritus adhibuit. Præfertur etiam hæc, & fisci hypotheca aliis simili privilegio non munis.

3. Si quis dotem alicui mulieri promissit, donec fidem suam soluendo liberavit, bona hypothecata habet.

4. Tutorum & curatorum bona minoribus pro administratione hypothecata sunt.

5. Idem de Ecclesia, quia minorum privilegio gaudet, dicendum, pro administratione nimirum illi Prælatorum bona obligata esse.

6. Similiter bona administrantium res civitatis, partis, qui administrat bona adventitia filii: defuncti item pro legatis omnia bona hypothecata sunt.

7. Si uxori aliquid à marito vel propter maritum donatum fuerit iplo mortuo ad liberos communes pertinet: muliere verò iterum nubente illius bona omnia, quæ à tempore donationis acquisivit, prioribus liberis pro ea re obligata manent. Si marito ab uxore vel propter uxorem donatum fuerit, eadem lege tenentur.

8. Quod pecunia pupilli emitur, illi pro precio obligatum manet, & privilegium Prælationis habet ante alios, qui in eadem re hypothecati habent.

9. Rei conductæ fructus hypothecati sunt domino fundi pro pensione.

10. Quæ invehantur in conductum prædium, Urbanum, vel rusticum, domino prædii pro pensione, & dampnis rei conductæ illatis obligantur: sed quando prædium

prædium rusticum est, debent inferre domino sciente.

11. Si pecunia detur ad reparandum ædificium aliquod, illud pro ea pecunia hypothecatam erit, cum prælatione ante alias hypothecas etiam expressas, & priores in eodem ædificio constitutas, excepta uxoris pro dote. Idem de navi dicendum, pro qua emenda extruenda, & in struenda pecunia est mutuata: contra Brencherst Centur. 2. aff. 76.

12. Denique omnes res, pro qua cuiuscunque necessitatis intuitu pecunia mutuò data est, obligata manet hypothecæ nomine. Et hæc ex iure communi sumpta sunt: quæ ubique non valebunt, sed particularibus legibus, aut consuetudine utendum erit Angel nu. 3. Mol D. 438. Schneiderv. l. 4 ff. 12, 6 Silv V. Pignus. n. 2. Azor in l. 7. 10 de pign. c. 3. Connanus l. 4. c. 16. Barb. in c. ex literis de Pignorib. Treutler. Vol. 2. Disp. 1. nu. 4. 5. Instit. quib. mod. re ten. obl.

V. Illæ res tantum in pignus & hypothecam dantur, quarum liberam habemus administrationem qualescunque sint etiam incorporeales, ut census, debita, ve & gاليا, iurisdicctio quoque. E contra oppignorati non potest. i. ecclesia, cœmeterium, & sepulcrum l. 1. §. ul. ff. quæ res pignori. neque ius patronatus c. Bertboldus de sent. & re iud. neque mobilia pretiosa cultui divino consecrata excepto casu necessitatis, de qua. V. c. Hoc ins 10. q. 2. a. Anrum 12. q. 2. 2. liberum hominem oppignorati non posse ex c. 2 de pignor patet. Si tamen captus fuerit, seipsum in pignus dare potest pro pretio, quod nomine ipsius persolvitur. Potest etiam obses dari, præsertim in causa belli, ut pactis stetur. Si autè prin-

ceps, à quo traditus est, pactum violet, nõ poterit ideò interfici, mutilari aut flagellis cædi. Potest tamen bonis spoliari, detineri, & in servitutum ab ipsi, si Christianus non sit. 3. non exponuntur pignori aut hypothecæ bona publica seu Communitatis. cuiusmodi sunt viæ, pontes, fontes, & similia, quæ nec vendere licet. Eodem pertinent publica stipendia militum, & similia l. Stipendia C. de execut rei iudic. Itè vestimèta militum, filiorum & alia id genus necessaria. Melon l. cit. nu. 49. 4. nec instrumenta aratoria, ut boves, aut alia animalia ad arandum destinata, & servi aratores l. executores. l. Agricultores. C. quæ res pignori. 5. Spes eorum præmiorum, quæ pro coronis athletis dantur, ne quidem si generale pactum de omnibus bonis pignori obligandis intervenierit. l. Spem eorum C. eod. Reutber. l. de prælationib. c. 77. 6. Rem alienam quamvis vendere liceat, non tamen pignori dare: quia pignus afficit rem ipsam, cum creditori datur, ut pro satisfactione illud vendere possit Glo. in l. si sine V. Consultum est. C. ad S. C. Velleianum. Azor. l. 7. c. 6. iugo D. 32. Sect. 2. Connanus l. 4. c. 13. nu. 6. Tholosan. l. 23. c. 8. Barb. in c. Nullus presb. de Pignoribus.

VI. Si res in pignus vel hypothecam tradita non maneat integra, sed deterior fiat, non amittit obligationem suam, sed in eo, quod residuum est, retinet. ex g si domus ex parte corruat, vinea, vel hortus minuatur. l. domo ff. de pignorat act. Imò totum, quod accrescit censetur hypothecatam. Si tamen ab alio proveniat incrementum illud & melioratio, qui rem illam fortè emit, datur optio illi, ut vel soluat debitum usque ad id quod,

quod res sine tali augmento valere poterat, vel à Creditore accipiat id, quod melioratio valere potest. *Mol. disp. 533. Lugo n. 32. Less. c. 28. dub. 6.*

VII. Obligaciones ex pignore à parte debitoris tres sunt. *Prima*, ut omnes impensas soluat, quas creditor in conservando pignore fecit. *l. si servos ff. de pign. Glo. in c. 1. de Usura.* Intellige de impensis non voluntariis, sed necessariis. *Glo. & Bart. in di. l. si servos.* Convenit etiam, ut ferat impensas utiles, modò immoderatae non sint. *Secunda obligatio* est, ut rem uni oppignoratam non det alteri in pignus. Hoc enim nec absque suo, nec alterius damno fieri potest. *Melon. l. cit. n. 23.* *Tertia*, ut pignus non repetat, antequam satisfactum creditori sit. Nec sufficit etiam maiori ex parte soluisse, sed pro minimo, quod restat, à creditore retineri potest. *l. Quamdiu C. de distract. pign.* A parte creditoris quinque obligationes reperiuntur. *Primò* Curandum illi est, ne pignus pereat, aut deterius reddatur. Cogitur enim damna pignoris compensare. *l. si cum venderet §. Venit autem ff. de pignor. act. Melon. l. cit. nu. 15.* *Secundò* non potest uti pignore; alias furti actione tenebitur. *l. si pignore § 4. ff. de furtis. in st. de oblig. qua ex deli. nascuntur. §. placuit.* Excipe 1. si talis usus est, qui inter amicos liberaliter concedi soleat. 2. si periculum nihil damni inferatur. 3. si in gratiam debitoris fiat, ut conserveretur, aut melius reddatur. *l. Creditor. ff. de pign.* *Tertiò* resarcite debet damna pignoris, quo usus est. *l. Creditor. C. de pignor. act.* puta si equum debilitavit, ancillam prostituit, & simil. *Quarto* fructus rei oppignoratae, qui solius industriae non sunt, de quo fusius infra, in sortem, hoc

est, pro parte solutionis facta computabit. *l. Creditor. l. ul. C. de pignor. act. l. si pignore ff. eod.* *Quintò* soluto integrè debito pignus restituet ei, à quo accepit illasum, & nihilo minutum. Neque enim alio sine datum est, quàm ut de solutione facienda caveretur. *V. Vesenbec. l. 21. tit. 6.* Interca verò creditori permittitur acceptum pignus alteri dare, & secundam oppignoracionem facere, quæ duret tamdiu, donec extinguatur prima. At secundus creditor repetito pignore, aut solutionem, aut pignus aliud deposcet. *l. Cum debitor iun. Glo. fin. C. de pign. act. Laym. l. 3. tr. 4. c. 31. n. 4. Palao disp. 4. pun. 19.*

VIII. Fructus quod attinet, si creditor ex re pignori data percepit, aut debuit, & culpa sua neglexit, ipso iure debitum minuunt, & computandi sunt in sortem, ac solutionem. *l. 1. & 2. C. de pignor. act. l. si pignore in princ. ff. de pignor. act. V. Vading. D. 6. d. 9. §. 2.* Impensarum verò habenda ratio est, quas ex necessitate (non voluntate & superflue) creditor impendit. *l. 1. C. de fructib. & litis expensis. l. fructus in princ. ff. Solu. matrim. V. Vesenbec. l. 20. ff. tit. 1. nu. 5.* In Iure Canonico tres potissimum causæ ponuntur, ob quas creditor fructus computare pro solutione non tenetur. *Prima est*, si pro dote uxoris sibi promissa maritus acceperit prædium, domum, aut aliam rem, ut ex ea fructus colligat, donec dotem accipiat, eiusmodi fructus in sortem non tenetur computare, quia pro alimento uxoris, & matrimonii oneribus dantur. *l. pater. ff. de liti. mali & met. except. & c. Salubriter. de Usur. de quo fusè Binsfeld. Tract. de Usur. Q. un.* *Secunda est*, quando fundus, aliave res ab ecclesia, feudi nomine datur, quam rem

rem deinde ecclesia in pignus accepit ab eodem, tunc fructus retinet, donec sibi integre satisfactum fuerit. *c. 1. de feud. & c. Conquestus. de Vsur.* quia in hoc casu dominium directum cum utili consolidatur. Tertia causa est, quando pignus ceteretur in bonis illius, cui datur. Est V. g. equus tibi furto ablati, quem fur Titio ignoranti furtum donavit: is cum pignori dat tibi pro pecunia mutuata, fructus ex illo perceptos non tementis in sortem computare, quia ex re tua proveniunt. *c. 1. de Vsur. Barb. in c. cum contra. de pignor.*

IX. Quamvis in emptione legis commissoriae pactum admittatur, in pignoribus tamen utroque iure prohibitum est, ut nimirum debito non soluto ad praefixum diem pignus in dominium creditoris transeat. *l. ul. C. de pactis pignor. & c. significante. de pignor. Less. c. 20. nu. 133.* Sed cur in emptione, & non in pignore permittitur? Quia licet pro non empta habeatur res propter non servatam fidem, nulla iniuria emptori fit: fieri autem in pignore potest, si illud, quod non ratum accidit, maioris pretii sit, quam pecunia debita. Quibus vero modis pactum legis commissoriae in pignoribus contrahi possit, explicat pluribus. *Azor. l. 7. c. 10. §. sed quib. Barb. inc. significante de pignorib. Silo. V. Pignus n. 6. Laym. l. 3. tr. 4. c. 30. n. 6.* ubi addit, iustum fore pactum, ut non facta solutione pignus creditori vendatur, iusto tunc pretio secundum boni viri arbitrium. *l. si fundus. §. ult. de pign. Abb. in c. significante. h. tr.*

X. Pignus, & hypothecam generatim loquendo reali satisfactione, vel etiam solo creditoris consensu & condonatio-

ne cessare ac liberari notissimum est. *l. si probaveris. C. de remis. pign. l. item liberatur ff. quib. mo. pignus, vel hypo. solvatur.* Sed in specie plures modi sunt extinguendi obligationem, & recuperandi datum.

1. Si conventio fiat de non petenda pecunia debita. *l. Solutum. §. si quasi ff. de pignorat. act. & l. si tibi. §. de pignore. ff. de pactis.*

2. Alienatione ipsius facta cum creditoris consensu. *l. si consensit ff. quib. mod. pign. solv. l. si probaverit. C. de remis. pign. nisi creditor salva sui pignoris causa in alienationem consenserit.*

3. Finito, & exacto tempore, pro quo datum fuerat. *l. item liberatur ff. quib. mod. pignus, vel hypotheca solvatur.*

4. Si cum conditione datum est, & illa deficit. *l. Solutum. §. si quasi. ff. de pignorat. act.*

5. Quando debitor per sententiam Iudicis ab omni debito absolvitur. *l. si deferente ff. quib. mod. pign. solv.*

6. Si ad instantiam creditoris debitor iuret se nihil debere. *l. si ead. deferente.*

7. Si debitor sui creditoris creditori cum illius consensu solverit: aut alio quolibet modo satisfecerit. *l. Solutus. §. Solutum. ff. de pignor. act.*

8. Liberatur pignus redditione instrumenti publici, aut scripturae, ubi consignatus est contractus, & pecunia credita continetur. *l. Labeo ff. de pact.*

9. Idem fit per emptionem, si creditor a debitore pignus emerit. *l. Titius ff. quib. modis pignus solv.*

10. Et per novationem. *l. Solutum ff. de pignorat. act.* Novationem voco prioris debiti in aliam obligationem translationem, quando ex praecedenti causa sic no-

va constituitur, ut prior extinguatur. *l. Novatio ff. eod.* Ut autem finiat novatione pignus, debet novatio esse voluntaria, non necessaria, qualis est, quæ fit per litis contestationem, vel sententiam Iudicis. *Glo. in l. solutum. ff. de pignor. act.*

Denique per exhibitionem debitæ pecuniæ à creditore recusatæ. Ut si debitor eam offerat creditori, eoque renuente coram testibus fide dignis deponat in marsupio obsignato, apud hominem fidelem, vel locum religiosum. *l. Nec creditores. ff. de pignor. act.* *Azo in sum. l. 8. §. 25. Molin de Usuris. q. 47. nu. 338. & q. 49. num. 344. Vegus. Par. 3. memb. 1. Azor l. 7. c. 14. Menoch. l. 3. Prasumpt. c. 140. Treutler. Vol. 2. Disp. 1. num. 9. V. Vesenbec. l. 21 ff. tit. 6. Schneidevvin. in l. 3. Inst. tit. Quib. mod. re contrah. obligatio. §. Creditor quoque num. 16. & seq.*

XI. Dux actiones ex pignore nascuntur, Pignoraticia, & Hypothecaria *Soacius l. 4. Instit. tit. 6.* Pignoraticia est actio personalis, ut dicitur in *l. ult. ff. de distract. pignor.* Hypothecaria est realis, ut colligitur ex *l. Eos. C. qui priores in pignore habeantur. & l. pignoris. ff. de pignor.* Ratio est, quia omnis actio, quæ ex contractu, vel quasi contractu nascitur, item quæ ex delicto, vel quasi delicto, personalis est: ac proinde in personam primò, deinde in rem ratione personæ, quæ contraxit, aut deliquit, dirigatur. Hypothecaria verò realis nominatur, quia oritur ex iure in rem, quod creditor acquisivit, repetendam scilicet si fuerit sublata. Constat enim realem esse actionem, quæcunque ex dominio, vel iure in rem, provenit, quæ eatenus vindicator. *Oldendorp. Classe.*

3. Actione 10. Schneidev. lo. cit. num. 15.

Iterum pignoraticia actio duplex est, Directa, & Contraria. Directa competit debitori, qui post omnimodam debiti solutionem, reperit à creditore pignus. *l. si rem alienam. §. Omnis. ff. de pignor. act.* Omnis pecunia, (ait *Vlpianus*) exoluta esse debet, aut eo nomine satisfactam, ut nascatur pignoraticia actio. Satisfactum autem accipimus, quemadmodum voluit creditor, licet non sit solutum. Igitur satisfactione præstita ad verum creditorem procedit debitor. Deinde eum quoque, qui accepto pignore non numeravit pecuniam, vel non est securus, & perfectus contractus, ex quo debitor voluit obligari pignus. Item illum, qui dolo vel culpa quacunque damnum pignori intulit. Ea enim quæ diligens paterfam. in rebus suis præstare solet, à creditore exiguntur. *l. 2. C. de pignor. act.* Denique si pluris vendidit pignus, quam debitum est. *l. eleganter. §. si vendiderit ff. eod.* vel, si cum venderet, convenit inter ipsum, & emptorem, ut si debitor redditurus esset pretium emptori, liceat ei recipere rem suam. *l. si cum venderet ff. de pignor. act.* Transit etiam actio hæc utrimq; in hæredes. Bonæ fidei est, nec admittit præscriptionem, quia cessat bona fides in possidente alienum pignus. *Oldendorp. classe 3. Act. 12.* Contraria actio competit creditori adversus debitorem, qui rem alienam in scio domino obligaverit, vel propriam alii prius obligatam, cum utriusque debito non sufficeret, pignori dederit. Multò magis, si rem in publicum oppignoratam denuò obligaverit. Idem adversus eum exercetur, qui æs pro auro pignori, vel hypothecæ dedit.

dedit. Nec refert utrum debitor fuerit concius, an ignoraverit talem defectum pignoris, per quem creditor decipiatur. Deceptus enim semper hac formula agere potest. *Oldend. l. cit.* Actio hypothecaria est creditoris ad possidendum pignus, sibi obligatum. Aget propterea, ut illud retineat, ut ablatum recipiat, illud vendat, cum præfixo tempore non solvit debitor. *Inst. de act. §. Serviana.* Convenit etiam creditori contra tertium possessorem, & contra eum, qui à debitore emit. *l. pignoris ff. de pign. l. distractis. C. eod. Mysing decade 1. Respon. 9. Broncoff. Centur. 3. Assert. 89.*

XII. Sed quia non rarè contingit, unam rem pluribus oppignorari, quo ordine prosecutio, & distractio pignoris faciendâ sit, inquiritur, Generalis, & usu recepta regula est, potiore esse in iure pignoris, cui prius est res obligata. *l. si pignus. 8. l. si & in re. lo ff. hoc tit. l. licet. C. eod. l. 4. C. ad Macedonian.* Neque interest, licet nonnulli contradicant, pignus conventionale, prætorium, aut iudiciale sit. *l. 2. C. eod. specialiter, an generaliter res obligata sit, expressè, an tacitè. l. un.*

C. Rem alienam gerentib. di. l. si pignus. 8. ubi DD. Ex aliis tamen bonis, si creditum desumere queat is, qui generalem tantum hypothecam habet, non conveniat secundo habenti specialem præiudicare, Præterea non interest, privati sint creditores omnes, an aliqui illorum privilegiati, ut pupillus, mulier, civitas, fiscus, princeps. *di. l. si pignus. l. fin. §. fin. hoc tit.* Regulariter enim, quicumque prius est, præfertur: nisi aliud expressè per legem definiatur. Sic enim pupillus, mulier, & alii prænominati præferuntur illis præcipuè, qui generalem tantum hypothecam habent. *Authent. de equalitate dotis. Neguzant. Tract. de pignor. par. 5. membr. 2.* Pari modo, qui in morbum, funus, exequias crediderunt, & aliis etiam expressam habentibus anteponuntur. *Jason, & DD. in l. fin. §. in computat. C. de iure delib.* Item qui pecuniam dedit in rei oppignorata conservationem, repationem, &c. Item, qui servum ab hostibus redemit. *V. Vvesenbet. l. 20 ff. tit. 4. Cod. 8. 18. 19. Mol. Disp. 336. Laym. l. 3. Tract. 2. c. 11. num. 4. & sequ. Petrus à S. Iosephol. 4. de iust. c. 11. Resolut. 6.*

TITULUS XII.

De Contractibus, in quibus Fortuna miscetur.

Invenit humana cupiditas modum, quo fortunam aliàs infidam, & infœcundam subiiceret sibi, & lucrum inferre cogeret, miscendo industriæ, cuius certi sunt fructus. Inde quatuor creati sunt

Contractus, Assuratio, Sponsio, Sortes, & Ludus: de quibus iuxta methodum hætenus observatam breviter agemus.